

REKONSTRUKCIJA INDUSTRIJSKOG KOMPLEKSA RIKARD BENČIĆ U URBANI ART KVART

Potočnjak, Željka

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Karlovac University of Applied Sciences / Veleučilište u Karlovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:128:511660>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-13**

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
Karlovac University of Applied Sciences

Repository / Repozitorij:

[Repository of Karlovac University of Applied Sciences - Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

Veleučilište u Karlovcu
Odjel Sigurnosti i zaštite
Stručni studij sigurnosti i zaštite

Željka Potočnjak

**REKONSTRUKCIJA INDUSTRIJSKOG
KOMPLEKSA RIKARD BENČIĆ U URBANI
ART KVART**

ZAVRŠNI RAD

Karlovac, 2022.

Karlovac University of Applied Sciences
Safety and Protection Department
Professional undergraduate study of Safety and Protection

Željka Potočnjak

**Reconstruction of an industrial complex
„Rikard Bencic“ into a urban „Art kvart“**

Final paper

Karlovac, 2022.

Veleučilište u Karlovcu
Odjel Sigurnosti i zaštite
Stručni studij sigurnosti i zaštite

Željka Potočnjak

**REKONSTRUKCIJA INDUSTRIJSKOG
KOMPLEKSA RIKARD BENČIĆ U URBANI
ART KVART**

ZAVRŠNI RAD

Mentor: dr.sc. Nikola Trbojević, prof.v.š.

Karlovac, 2022.

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
KARLOVAC UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Trg J.J.Strossmayera 9
HR-47000, Karlovac, Croatia
Tel. +385 - (0)47 - 843 - 510
+385 - (0)47 - 843 – 579

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU

Stručni / specijalistički studij: Stručni studij

Usmjerenje: zaštita na radu
Karlovac, 13.06.2022.

ZADATAK ZAVRŠNOG RADA

Student: Željka Potočnjak
Matični broj: 0178038194

Naslov: **REKONSTRUKCIJA INDUSTRIJSKOG KOMPLEKSA RIKARD BENČIĆ U URBANI ART KVART**

Opis zadatka: Predmet završnog rada je prikazati rekonstrukciju Riječkog industrijskog kompleksa, bivše Tvornice Rikard Benčić u urbani kompleks popularno nazvan Art kvart.

Cilj mi je prikazati objekte bivše tvornice, od njihove gradnje, prikazati njihovu funkciju kroz prošlost pa sve do rekonstrukcije i preobrazbe u urbane objekte: Muzej grada Rijeke, Muzej moderne i suvremene umjetnosti, Dječja kuća te Gradska knjižnica Rijeka

Zadatak zadan:

28.03.2022.

Rok predaje rada:

14.06.2022.

Predviđeni datum obrane:

24.06.2022.

Mentor:
Dr.sc.Nikola Trbojević, prof.v.š.

Predsjednik Ispitnog povjerenstva:
Lidija Jakšić, pred.

PREDGOVOR

Zahvaljujem svome mentoru Dr.sc. Nikoli Trbojeviću, prof.v.š. na podršci, pomoći te korisnim savjetima i sugestijama tijekom pisanja ovog završnog rada.

Zahvaljujem i mojim kolegama i prijateljima koji su bili uz mene, vjerovali u mene i s kojima je studiranje bilo veselo i lako.

Posebno se zahvaljujem svojoj obitelji i mami koja me podupirala sve ove godine studiranja, a ponajviše suprugu i djeci: Luciji, Borni i Mariji Zlati koji su se cijelo vrijeme ponosili mojim uspjesima, i podržavali me i kad nisam imala puno vremena za njih.

SAŽETAK:

Predmet završnog rada je prikazati rekonstrukciju Riječkog industrijskog kompleksa, bivše Tvornice Rikard Benčić u urbani kompleks popularno nazvan Art kvart.

Cilj mi je prikazati objekte bivše tvornice (upravnu zgradu Palače šećerane, skladišna zgrada H – objekt, te proizvodne zgrade T-objekt te Ciglana zgrada) od njihove gradnje, prikazati njihovu funkciju kroz prošlost pa sve do rekonstrukcije i preobrazbe u urbane objekte: Muzej grada Rijeke, Muzej moderne i suvremene umjetnosti, Dječja kuća te Gradska knjižnica Rijeka

Ključne riječi: Tvornica Rikard Benčić, T-objekt, H-objekt, Ciglana zgrada, Palača šećerane, Art kvart, Gradska knjižnica Rijeka, Muzej moderne i suvremene umjetnosti, Dječja kuća, Muzej grada Rijeke

Abstract: Paper focuses on the reconstruction of an industrial complex in Rijeka, former Rikard Bencic factory, into an urban complex, known as the Art neighbourhood.

The goal is to present former factory buildings (sugar refinery Palace administrative building, H-object warehouse building, and T-object and Brick building production buildings) from their construction, their function through history all the way to reconstruction and transformation into urban buildings: Rijeka City Museum, Museum of Modern and Contemporary Art, Children's House and Rijeka City Library

Keywords: Rikard Bencic Factory, T-object, H-object, Brick building, Sugar refinery palace, Art kvart, Rijeka City Library, Museum of Modern and Contemporary Art, Children's House, Rijeka City Museum

Sadržaj:

ZAVRŠNI ZADATAK

PREDGOVOR

SAŽETAK

SADRŽAJ

1. Uvod.....	1
2. Rijeka.....	2
2.1. Povijest Rijeke.....	3
2.2. Rijeka kao industrijski grad.....	5
3. Kompleks Rikard Benčić.....	6
4. Povijest kompleksa.....	8
5. Palača šećerane	11
5.1. Konzervatorska istraživanja	14
5.2. Palača šećerane – novi Muzej grada Rijeke	16
6. H-objekt.....	18
6.1. Muzej moderne i suvremene umjetnosti Rijeka	19
7. Ciglena zgrada	20
7.1 Dječja kuća.....	21
8. T-objekt.....	23
8.1. Gradska knjižnica Rijeka	25
9. Javne površine unutar kompleksa Benčić	26
10. Zaključak	28

1. UVOD

Dugo sam razmišljala o temi svog diplomskog rada jer sam željela temu vezanu uz moj rodni grad - Rijeku.

Kao djetetu život u centru Rijeke nije bio previše inspirativan, ali s godinama, pogotovo nakon što sam odselila iz Rijeke, sve više cijenim njene ljepote: zgrade različite starosti, različitih stilova, Riječku arhitekturu – pomiješane stilove talijanskog lučkog gradića, mađarskog strogog dvora, austrijskog valcera, ali i nekada jake industrije... sve utkano u taj moj grad.

Kao mala često sam dane provodila na balkonu s kojega bi ujutro gledala rojeve radnika koji stižu u tvornicu Rikard Benčić, i popodne kako izlaze iz tvornice. Početkom 1990. najednom je sve manje ljudi dolazilo i odlazilo iz tvornice, da bi uskoro gledala kako cijeli kompleks Rikarda Benčića propada na očigled. Kružile su razne priče oko njegove buduće namjene, godine su prolazile, a ništa se nije događalo.

2016. počeli su radovi, niknule su skele, otvorili su se izlazi iz kruga tvornice. Rikard Benčić ide u rekonstrukciju – prenamjenu. Pričalo se o muzejima, knjižnici, dječjoj kući, čak i o hotelu. Prvo je otvoren Muzej moderne i suvremene umjetnosti, a nakon godina radova, otvoren je Muzej grada Rijeke, u glavnoj, a ujedno i najstarijoj zgradi poznatoj kao Palača šećerane. Zadnje završena je Dječja kuća, dok je zadnji objekt još pod rekonstrukcijom, ali imati će funkciju Gradske knjižnice Rijeka.

Birajući temu iz predmeta Industrijski i urbani objekti, nametnula mi se tema rekonstrukcije tvornice Rikard Benčić kao industrijskog objekta u urbani Art kvart, jer sam kroz godine pratila razvoj, propadanje i sad na kraju procvat tog „mog“ dijela grada. Želja mi je bolje je istražiti i prezentirati povijest i rekonstrukciju jednog od važnijih industrijskih kompleksa grada Rijeke

2. RIJEKA

Grad Rijeka, je najveća hrvatska luka i treći je po veličini grad u Hrvatskoj. Administrativno je središte Primorsko – goranske županije. Riječki zaljev velike dubine (u prosjeku 60 m) omogućio je Rijeci da postane važna morska luka. A zbog položaja u srcu srednje Europe, Rijeka je u povijesti, bila poželjna mnogim zemljama.

Rijeka se nalazi na sjevernoj obali Riječkog zaljeva. Riječki zaljev sastoji se od Velih vrata (morski prolaz između istarskog kopna i otoka Cresa), Srednjih vrata (morski prolaz između Cresa i otoka Krka) te Malih vrata (morski prolaz između Krka i kopna). Spojen je s južnim dijelom Kvarnerskog zaljeva. Riječki zaljev velike dubine (u prosjeku 60 m) omogućio je Rijeci da postane važna morska luka. Dovoljno je dubok za uplovljavanje najvećih brodova, što je Rijeci omogućilo da postane važna morska luka, a time se razvijala i industrija. [1]

Slika 1. Panorama Rijeke [2]

2.1. POVIJEST RIJEKE

Grad Rijeka smjestio se na ušću rijeke Rječine, na granici između 2 povijesnih regija koje razdvaja Rječina. Sa Sušakom (smještenim na lijevoj strani Rječine) počinje Hrvatsko primorje, a Starim Gradom (smještenim na desnoj strani Rječine) počinje Julijska krajina (povijesno područje od Soče na zapadu do Rječine na istoku). Rijeka je i važno prometno čvorište, u njoj započinju dva važna kopnena prometna pravca. Prvi spaja Rijeku sa panonskom Hrvatskom preko mjesta gdje su Dinaridi najuži i drugim koji spaja Rijeku sa istočnoalpskim prostorom (preko Postojnskih vrata). [1]

U povijesti, Rijeka je bila poznata po razvijenoj industriji: brodogradnji, proizvodnji papira, brodskih uređaja i motora, kemijskoj industriji (rafinerija nafte, koksara) te tekstilnoj industriji. Rijeka danas, bazira se na uslužnim djelatnostima, od koji se najviše razvija turizam, koji je do 90. g XX. stoljeća bio zanemaren.

Najstariji nađeni povijesni tragovi, na području grada Rijeke, su iz doba paleolitika i neolitika, a prve građevine potječu iz brončanog i željeznog doba. U doba Rimljana nastanjuje se desna strana utoka Rječine u Jadran, na mjestu gdje se danas nalazi Stari grada. U povijesnim izvorima, prvo spominjanje Rijeke javlja se u prvoj polovini XIII. stoljeća kada se spominju dva naselja: Trsat, na brijegu na lijevoj strani Rječine (nekad je to bilo liburnsko naselje Tarsate) i Rijeka, na obali, uz desnu stranu Rječine (na mjestu rimske Tarsatice). Tada je Rijeka bila utvrđeni gradić s nekoliko obrambenih kula podijeljen na dva dijela: gornji dio u kojem se nalazio srednjovjekovni kaštel i crkva Sv. Vida te donji dio koji je bio pučko, trgovačko i obrtničko naselje. U XIV. stoljeću, Rijeka je prvo bila u posjedu knezova Krčkih (kasnije Frankopani), zatim u posjedu obitelji Walsee, a nakon njih i Habsburgovaca. Ekonomski procvat počeo je u XVI. Stoljeću, a veže se uz razvitak trgovine željezom, uljem, drvom, vunom, stokom i kožom. Tada u gradu djeluje i prva tiskara, koja je izdavala naklade pisane hrvatskim pismom, odnosno glagoljicom. U drugoj polovici XV. stoljeća zlatno doba trgovine prestaje zbog dugotrajnih sukoba s Mlečanima i prekida prometnih puteva. U XVIII. stoljeću car Karlo VI. proglasio je Rijeku slobodnom lukom, ali Mađarska, koja je bila dio Habsburške Monarhije, počinje na Rijeku gledati kao svoj izlaz u svijet. Na prijelazu iz XVIII. i XIX. st. Rijeka je bila pod francuskom upravom, a nakon toga opet pod Austrijom.

Slika 2. Rijeka 1650. g [3]

Tek 1848. grad je uključen u sastav Banske Hrvatske, ali unatoč tome, to nije doneslo mir. Borba za Rijeku između Hrvatske i Mađarske sve se više zaoštravala, te je 1868. donesena Hrvatsko-ugarskom nagodba, odnosno “riječka krpica”, kojom je postignut dogovor prema kojemu Rijeka dolazi pod neposrednu upravu. Tada se Rijeka ponovno ubrzano razvija i postaje najveći lučki i pomorski grad. 1918. godine, nakon raspada Austro-Ugarske i Rijeka i Sušak postaju sastavni dio Države Srba, Hrvata i Slovenaca, ali Rijeku ubrzo okupira Kraljevina Italija. To je prvi put da je Italija tražila Rijeku, već ju je prepuštala Hrvatskoj. Nastupa prijelazno razdoblje koje u konačnici dovodi da 1924. Rijeka ipak pripala Italiji. Opet se bilježi ubrzani gospodarski pad i Rijeka postaje periferni gradić, a Sušak, koji je ostao uključen u sastav Kraljevine SHS, ubrzano raste.

3. svibnja 1945. grad je oslobođen od Talijana a zaključcima mirovne konferencije u Parizu 1947. godine, Rijeka je ponovo vraćena Hrvatskoj u okviru države Jugoslavije.

Godine 1948. gradovi Rijeka i Sušak udružuju se u grad Rijeku, koji se ponovo ubrzano razvija u raznim područjima. Rijeka je ponovno preuzela funkciju glavne i najveće luke socijalističke Jugoslavije.

90. tih godina, u Rijeci nije bilo oružanih okršaja kao dijela Domovinskog rata, no posljedica rata je stagnacija gospodarstva i preusmjerenje na ratnu proizvodnju. [4]

2.2. RIJEKA KAO INDUSTRIJSKI GRAD

Zbog dobre povezanosti sa ostatkom Hrvatske, prirodne i duboke luke, grad Rijeka u povijesti je bio bogati industrijski grad. Proizvodnja se odvijala u mnogim velikim industrijskim pogonima diljem grada, od Mlake, Brajde, Potoka, Školjića. Devedesetih godina, Riječka industrija je devastirana, ali ostala je brojna i bogata industrijska baština te brojna vrijedna industrijska arhitektonska djela. U posljednje vrijeme neiskorišteni resursi prepoznati su kao kulturno vrijedni, te se počinje tražiti njihova nova prenamjena koja bi istakla njihovu povijesnu vrijednost, ali i kako bi im se dala nova svrha.

Jedna od najprepoznatijih tvornica Grada Rijeke je Tvornica torpeda, osnovana sredinom 19. stoljeća. Iako je početno bila ljevaonica metala, nakon što je izumljen prvi torpedo, prenamjenjuje se u tvornicu Torpeda. Torpedo, kao pomorsko oružje, donio je i tvornici i Rijeci svjetsku slavu. Osim torpeda, tvornica je proizvodila i parne strojeve i parobrode. 2006. godine lansirana rampa za torpeda proglašena je spomenikom kulture te stavljena pod preventivnu zaštitu.

Tvornica papira Rijeka ili Hartera bila je jedan od većih industrijskih pogona grada Rijeke. Osnovana 1821. g. uz mlin na desnoj strani Rječine, kroz godine je rasla, mijenjala vlasnike, širila se, modernizirala... U Harteri se proizvodio cigaretni papiri, svilasti papiri, papiri za kopiranje, biblijski i glacé papir. O njenoj važnosti i veličini najviše govori podatak da je 1991. Hartera bila na drugom mjestu u Europi po količini proizvedenog cigaretnog papira, dok je u svijetu držala čak 5% ukupne količine proizvedenog papira. Tada je u njoj bilo zaposleno 1150 radnika, a 80% proizvodnje je bilo namijenjeno izvozu.

Tvornica duhana Rijeka bila je preteča Tvornice Rikard Benčić. Osnovana je 1851. kao ugarska tvornica duhana, na području Brajde, uz nekadašnju šećeranu. Već početkom 20. stoljeća postaje najveći i najvažniji proizvođač duhana u državi. Nakon 1. svjetskog rata proizvodnja se smanjuje, tvornica se gasi 1948. godine, strojevi se sele u Rovinj a u njene hale useljava se Tvornica motorne opreme i ljevaonica „Rikard Benčić“.[3]

Lučka skladišta i silosi također su industrijska baština Rijeke. Nekad prekrcana skladišta robe proizvedene u Riječkim tvornicama, spremne za transport i izvoz sada zjape prazna, razbijenih prozora iz koji rastu trava i stabla. [5]

3. KOMPLEKS RIKARD BENČIĆ

Tvornica Rikard Benčić smještena je u Riječkom naselju Potok, praktički u samom centru grada. Lokacija tvornice nije bila planirana, ili nova, već naslijeđena od prijašnje postojeće tvornice duhana. S obzirom da se radilo o ljevaonici i motorne opreme, tvornica je svrstana u metalnu industriju, a samim time u tešku industriju. Po nomenklaturi svih proizvoda prema Nacionalnoj klasifikaciji proizvoda, proizvodi proizvedeni u tvornici ulazili su u grupu 29. odnosno Proizvodnju strojeva i uređaja.

Iako tvornica nije bila novoizgrađena, svejedno su pri projektiranju poštivani utjecaj prirodnih faktora na lokaciju: s obzirom da je prva zgrada tvornice, ondašnja šećerana, građena još u 19. stoljeću, a naknadno su građene još 2 hale. Pazilo se da teren ne poplavljuje, i unatoč što je cijela zgrada tvornice bila na ondašnjoj obali, nema zapisa da je bila poplavljena. Za normalan rad tvornice trebalo je i biti dovoljne količine vode, što je zadovoljavao jedan od bogatijih Riječkih potoka. Naime tvornica je građena u neposrednoj blizini potoka Brajda, jednog od većih, dobro vodom opskrbljenih potoka, koji je imao dovoljno velik protok vode. Time je bila osigurana i pitka voda, ali i voda korištena za preradu sirovina. Ispust otpadnih voda se ispuštao u more (u početku). U vrijeme osnutka Šećerane, mjesto na kojem je danas tvornica bio je periferija starog dijela Rijeke, sa plodnim vinogradima oko tvornice. Područje oko tvornice bilo je odlično transportno povezan – u početku pred samom tvornice bila je luka koja je služila za iskrcaj sirovine, te ukrcaj gotovog proizvoda. Nakon nekog vremena, luka se izmjestila, a na njenom mjestu nasipano je more, i izgrađen je željeznički kolodvor, sa svim popratnim zgradama (skladištima, silosima...). To nam sve pokazuje da se i u prošlosti vodila briga oko lociranja industrijske proizvodnje po istim načelima kao i danas. [6]

Kompleks bivše tvornice Rikard Benčić prostorno je organiziran kao razdvojeni paviljonski sistem i sastoji se od 4 odvojene i samostalne zgrade:

- Upravna zgrada ili "Palača Šećerane"
- T-zgrada
- Ciglana zgrada
- H – objekt

Gledajući raspored paviljona i kako su poslovi unutar kompleksa bili raspoređeni, možemo pričati o zonama industrijskog kompleksa.

Najvažnija i najveća zona svake tvornice i industrije je proizvodna zona ili zona direktne proizvodnje. U tvornici Rikard Benčić to su bile su T – zgrada i Ciglena zgrada i u njima se vršila sva proizvodnja.

H – objekt predstavljao je zonu skladišta. U njemu se skladištila sirovina za izradu finalnih proizvoda, ali i gotovi proizvodi spremni za transport. [7]

Upravna zgrada ili „Palača Šećerane“ bila je upravna zgrada, i time predstavlja zonu pratećih objekata. U njoj su bile razne službe: uprava, kadrovske službe, službe zaštite na radu, službe prodaje i nabave, liječničke ordinacije... osim uredskih prostorija, upravna zgrada bila je i stambeni prostor za direktore i poslovne partnere.

Kompleks je sadržavao i energetska zonu, odnosno trafostanicu i kotlovnice, pa čak i zeleni pojas prema prometnicama.

Slika 3. prikaz zona u industrijskom kompleksu [6]

4. POVIJEST KOMPLEKSA

Povijest kompleksa u kojem je kasnije bila Tvornica Rikard Benčić seže dublje u povijest. Gradnja prvog objekta u kojeg se kasnije nastanila Tvornica Rikard Benčić započela je 1752. g. koja je služila kao prva Rafinerija šećera u Habsburškoj monarhiji. Zgrada se u današnje vrijeme naziva Palačom šećerane, a u doba Tvornice Rikard Benčić, to je bila Upravna zgrada.

1785. g. Palača šećerane stradala je u požaru, te je nakon toga ponovo obnovljena i opremljena.

Šećerana je zatvorena 1824. g. Nedugo nakon zatvaranja rafinerije šećera, u Palaču šećerane useljena je vojska, te je ona služila kao vojarna. 1851. g. cijeli kompleks prenamijenjen je u tvornicu duhana koja je ondje opstala sve do kraja Drugog svjetskog rata. Nakon toga u nju je smještena tvornica motora Rikard Benčić.

1867. godine gradi se T – objekt, izgledom je bio historicistička trokatnica, u kojoj su se proizvodile Virginia cigara. Tvornica duhana desetljećima je bila najveća tvornica u Habsburškoj Monarhiji.

Tvornica Rikard Benčić osnovana je 1948 . u Rijeci, a u prostorije nekadašnje tvornice duhana uselila se 1949. g.

Ime je dobila po Rikardu Benčiću, brodokovaču, radniku i partizanu.

U početku bila je vojno poduzeće (do 1954. g.) koje je proizvodilo brodske prozore, okna, vijke, ručne pumpe i mnoge druge proizvode za jugoslavensku trgovačku i ratnu mornaricu. Jedna od zadaća tvornice bili su i popravci i održavanje brodskih strojeva i uređaja te proizvodnja odljevaka od teških i lakih obojenih metala.

Godine 1950. djelatnost se širi na proizvodnju motorne opreme zbog pripojenja radionica za popravak dizelskih uređaja za ubrizgavanje goriva Rapid. Godine 1956. zadovoljeni su uvjeti za proizvodnju nove vrste pumpe za ubrizgavanje goriva. Ugovor i licenca su je potpisani s austrijskim poduzećem Friedman & Maier. Pumpa za ubrizgavanje goriva bila je namijenjena proizvođačima motora i cestovnih gospodarskih vozila, a poslije i za potrebe traktorske industrije. Velika prekretnica u proizvodnji dogodila se 1960., kada su definirana osnovna dva pravca u proizvodnji tvornice: proizvodnja motorne opreme i proizvodnja odljevaka od obojenih metala.

1965. tvornica Rikard Benčić prepustila je proizvodnju brodske armature, brodskih okana i prozora sarajevskom poduzeću Energoinvest, usmjeravajući se, nakon toga, najviše na proizvodnju motorne opreme. Godine 1975. sklopljen je i ugovor BOSCH-om o licenci za proizvodnju regulatora. Tada je zapošljavala oko 1000 radnika svih profila.

Od 1988. g Tvornica je od djelovala kao jedinstvena radna organizacija pod nazivom Tvornica Rikard Benčić – Rijeka.

Kako je proizvodnja rasla a tvornica se širila, 1984. g. krenulo se u izgradnju novog pogona, u novoj riječkoj industrijskoj zoni - Kukuljanovu. Najveći pokazatelji rasta proizvodnje je činjenica da je 1960. g u tvornici proizvedeno 9000 pumpi, dok je 1987. g proizvedena čak 26261 pumpa. Za završetkom pogona na Kukuljanovu, dio tvornice se preselio u nove pogone, dok je dio ostalo u matičnoj tvornici.

Početak rata, i nakon osamostaljenja Hrvatske, poduzeće je pretvoreno u dioničko društvo i kao takvo je djelovao do 1993 g. Proizvodnja se tada temeljila na proizvodnji dijelova za motore cestovnih vozila te lijevane, kovane i prešane metalne proizvode u proizvodnim programima motorne opreme te ljevaoničkih proizvoda. Novost u proizvodnji je bilo i u specijalnom programu naoružanja, pa se u tvornici počelo proizvoditi i oružje, kao i minsko-eksplozivna sredstva. U novonastaloj situaciji, kada je cijela Hrvatska zbog poslijeratnih okolnosti i gospodarske krize, bilježila značajan pad proizvodnje, i tvornica je poslovala s teškoćama. 1998. g. tvornica Rikard Benčić podijeljena je na tri dijela:

- Rikard Benčić brodska oprema d. o. o., Rijeka;
- Rikard Benčić motorna oprema d. o. o., Kukuljanovo;
- Rikard Benčić specijalna proizvodnja d. o. o., Kukuljanovo.

2000. g, proglašen je stečaj na sva 3 društva s ograničenom odgovornošću, a 2005. g, ugašena su sva tri društva.

Godine 1998. Grad Rijeka otkupio je tvornički kompleks u gradskom središtu, a hale i zgrade su ispražnjene. Već onda je predviđena rekonstrukcija kojom se kompleks tvornice planirao pretvoriti u kulturno-obrazovno središte, ali prvi napredak u tom pravcu dogodio se tek dvadesetak godina kasnije, odnosno 2017. g. kada je uređen

Muzej moderne i suvremene umjetnosti u H – objektu. Nakon toga krenula je i rekonstrukcija ostalih objekata.

Koliko je tvornica bila važna za Rijeku, njen razvitak i naseljavanje najbolje govori podatak da je tokom osnivanja tvornice, ona imala 371 zaposlenih radnika, dok je 1987. taj broj iznosio oko 1200 radnika svih profila. Od 1948. do 1988. tvornica je sagradila ili kupila 352 stana za svoje radnike (najviše na području Drenove). Bitni su bili i uvjeti rada, te benefiti kojeg su radnici imali: kantu koja se brinula o toplim obrocima, ordinaciju liječnika opće prakse i stomatologa u sklopu tvornice, razvijenu zaštitu na radu, knjižnicu, razne sportske aktivnosti i klubove... Izdavali su svoje novine u kojima su obavještavali svoje radnike o svemu što se dešava u tvornici, ostvarene rezultate, planove, novosti vezane uz rad u tvornici. [8]

Slika 4. Tvornica Rikard Benčić slikana iz zraka[9]

5. PALAČA ŠEĆERANE

Upravna zgrada Šećerane u Rijeci je neobarokna palača iz sredine osamnaestog stoljeća, i jedna je od najvećih zgrada Hrvatskog primorja izgrađena u baroku. Jedna je od najimpozantnijih i najvažnijih zgrada ne samo u Rijeci, nego na teritoriju cijele Republike Hrvatske. Nalazi se u riječkom dijelu grada - Brajda, na adresi Krešimirova 28.

Središnji je objekt nekadašnjeg velikog kompleksa rafinerije šećera, a imala je i administrativnu, gospodarsku, te stambenu funkciju. Njome je upravljala povlaštena tršćansko-riječka kompanija. Trgovačko društvo iz Antwerpena „Proli i Arnold“ u Rijeci je osnovalo šećeranu pod nazivom „Haupt-Handlungs-Compagnie von Triest u Fiume“, u cilju jačanja gospodarstva primorja. S obzirom da je Rijeka u to doba bila pod vlašću Austrije i Habsburgovaca, željelo se stvoriti jaku šećernu industriju kakva do tada nije postojala u monarhiji.

Slika 5. palača šećerane u XVIII. st. [10]

Od 1774. g. rafinerija šećera prešla je u društvo „Compagnie privilegiee de Triest et Fiume“ Već 1785. godine zahvaća je veliki požar, a 1786. godine započinje njena obnova.

Zgrada šećerane, vrhunski je primjer baroknog klasicizma zbog svoje stroge i zatvorene kompozicije te jednostavnog pročelja. Ova jednokrlna višekatnica ima ukupnu površinu od oko 5565 m², odnosno 153 prostorije, Sastoji se od visokog prizemlja u kojem se skladištila roba, polukata, tri kata te potkrovlja. [10]

Vanjski izgled karakteriziraju simetrični prozori, dok su iznad njih naizmjenični trokutni i segmentni nadstrešnici na prvom i drugom katu. Još jedna karakteristika osamnaestog stoljeća je vijenac oko strmog krova te timpan na vrhu zgrade. Prvi i drugi kat vidno su odijeljeni vijencem, a izbočeni kameni koji nose balkone na drugom katu, jedini su ukrasi na pročelju zgrade. Jedina nepravilnost na pročelju su mali, umetnuti prozori na polukatu (između prizemlja i prvog kata), koji su nastali zbog potrebe za visokim i svijetlim skladištima. Središnji izbočeni dio u fasadi (rizalit) dominira i na njemu se nalaze razni dekorativni ornamenti. Osnovnu tlocrtnu shemu zgrade čine 2 osi: poprečna koja je u cijeloj visini i određena glavnim stubištem i velikim prostorijama uz južno pročelje, i uzdužna, postavljena u smjeru istok-zapad i određena središnjim dugačkim hodnicima na svim etažama.

Slika 6. Vanjski izgled Palače šećerane [11]

Od te, prve zgrade, razvijale su se tvorničke radionice vezane između sebe kamenim portalima. Monumentalno stubište, smješteno u sredini zgrade, ukrašeno je jonskim i korintskim glavama. Stubište poznato po bijelim stupovima, kontrastnom željeznom ogradom najznačajnija je poveznica svih katova unutar ove palače, te ima poseban arhitektonski i povijesni značaj na području Rijeke, ali i Hrvatskoga primorja. Sobe i saloni su raskošno dekorirani.

Prizemlje zgrade, koje je imalo namjenu skladištenju proizvoda šećerane, karakteriziraju veliki i nadsvođeni prostori,. Prostori niskog polukata, koji su također bili namijenjeni skladištenju, sa zapadne i istočne strane predvorja bili su povezani s prizemljem. Na prvom katu na južnoj strani ponovo nalazimo velike svođene, lučno povezane prostorije, također u funkciji skladištenja, dok su one na sjevernoj strani bile oslikane i služile su boravku i radu činovnika.

Drugi kat je najljepši i najreprezentativniji dio palače. U njemu su smještena visoka predvorja, raščlanjena arkadama te izvorno osvjetljena kroz velike svjetlarnike na krovu. .

Najznačajnija prostorija u zgradi je svečani salon, U cijelosti je prekrivena dekoracijom koja imitira mramor. Zidovi su ispunjeni vijencima, pilastrima, kapitelima, lukovima i nišama, a od stropa su odvojeni vijencem. Nad vijencem je razvučeni bačvasti svod ukrašen profiliranim okvirima. Dvije velike bijele kalijeve peći postavljene su u nišama, a svojom čistom ornamentikom pridonose monumentalnom izgledu dvorane.

Mali salon također se izdvaja po bogatoj i raznobojnoj dekoraciji, a u njemu se također osjeća stilska čistoća. U ukvirenim panoima smještene su zidne slike, a strop je ukrašen vijencima.

Zapadni salon, ili Salon s vedutama, ukrašen je štukaturom čiji su medaljoni s glavama antičkih ratnika ili pejzažnim stiliziranim oblicima. U unutrašnjosti palače nailazimo i na zidni oslik, a Salon s vedutama se izdvaja po osliku koji je do danas sačuvan u izvornom obliku, a koji prikazuje vedute imaginarnih gradova obrubljenih dekorativnim trakama

U skoro svim sobama trećega kata javljaju se oslici sa cvjetnim i lisnatim trskama te jednostavnim geometrijskim oblicima. U pojedinim prostorijama otkriveni su teraco podovi, nekada jako popularni i često upotrebljavani, a u današnje vrijeme rijetko

očuvani na prostoru Hrvatske. To nam ukazuje da zgrada Palače šećerane ima vrlo bogat povijesni inventar.

I nekadašnji budoar, djevojačka soba, izdvaja se prekrasnim oslicima nalik na plavi ovalni medaljoni s prikazima iz mitologije, kao što su „Dijana na kupanju“ i „Djevojke slave Amora“.

O raznolikosti uređenja palače svjedoče i vrata, bravarija, kovane željezne ograde i ukrasni koloturi za spuštanje rasvjetnih tijela. [12]

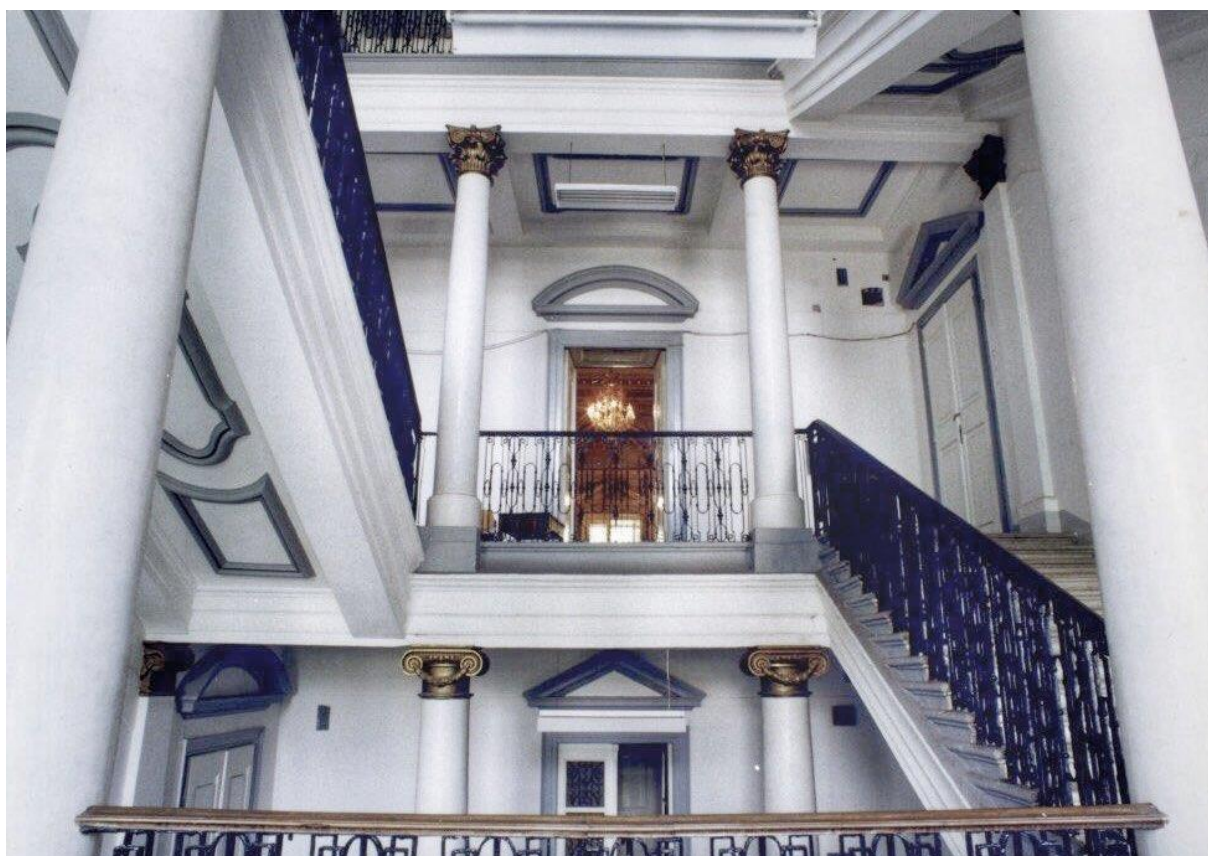

Slika 7. unutrašnjost palače prije restauracije [13]

5.1. KONZERVATORSKA ISTRAŽIVANJA

Tijekom konzervatorsko-restauratorskih istraživanja dokumentirani su mnogi zidni oslici, štuko dekoracije i ostaci povijesnog inventara kojima ova palača obiluje. Oslici zanimljivih motiva otkriveni su u prostorijama drugog i trećeg kata, dok cijela palača vrvi povijesnim inventarom, bogatim dekoracijama i arhitektonskim posebnostima vremena u kojemu je građena.

Upravna zgrada šećerane, po svojoj prostornoj organizaciji i arhitektonskim obilježjima, ističe se kao velika i reprezentativna barokna palača ukupne bruto površine 5565 m². Nakon provedenih povijesno - konzervatorskih istraživanja, dokazana je velika umjetnička vrijednost palače riječke šećerane. Nakon istraživanja, i prema dosadašnjim saznanjima sa sigurnošću možemo tvrditi da se radi o najznačajnijoj kasnobaroknoj palači na istočno jadranskoj obali.

Slika 8. glavno stubište unutar Palače šećerane [14]

Zgrada je proglašena kulturnim dobrom rješenjem Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Rijeci br. 520/3, 15.12.1970. i upisana u Registar nepokretnih spomenika kulture - registarski broj RRI-247. Nakon revizije, zgrada je upisana u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, Listu nepokretnih kulturnih dobara 28. 05. 2002. godine pod brojem Z-102 (NN, br. 151/02). [15]

5.2. PALAČA ŠEĆERANE – NOVI MUZEJ GRADA RIJEKE

Ukupni trošak radova na obnovi Palače Šećerana iznosio je čak 44,5 milijuna kuna, u značajnom dijelu sufinancirao se bespovratnim EU sredstvima, a manjim dijelom sredstvima Grada Rijeke. Rekonstrukcijom i opremanjem omogućilo se korištenje kulturnog dobra koje više nije bio u funkciji, i koje je bilo u izrazito lošem stanju. Dugogodišnja devastacija i ne održavanje, ovu prekrasnu, povijesnu palaču doveli su do ne prepoznatljivosti, jedino je vanjska arhitektura bila skoro kao izvorna. Unutrašnjost zgrade, njeno stubište, podovi, brojni oslici, kalijeve peći te ostali umjetnički i arhitektonski vrijedni dijelovi, spašeni su ogromnim, višegodišnjim trudom konzervatora, restauratora te ljudi koji su vršili istraživanja.

Projektom obnove Palače šećerane, te njenom rekonstrukcijom u Muzej Grada Rijeke, zadržani su gabariti Palače, njezina konstrukcija i glavni karakter prostora. Osnovni cilj rekonstrukcije i obnove je bio izgled palače temeljen na zadržavanju njezina izvornog i reprezentativnog izgleda koji je naglašen obnovom detalja kojima ova palača obiluje. Naime, kako se radi o zaštićenom spomeniku kulture, restauratorske radove izvodio je Hrvatski restauratorski zavod, koji je uspio vratiti ljepotu najmonumentalnije barokne palače na istočno jadranskoj obali. [16]

Palača šećerane 13. studenog 2020. g. postala je novi muzej grada Rijeke, kojeg je tijekom prve godine, unatoč proglašenoj epidemiji virusa Covid -19, posjetilo gotovo 16.000 posjetitelja.

Ulazni prostor u Muzej nalazi se u sredini prizemlja uz južno pročelje. Odmah uz ulaz, u prizemlju, smješteni su poslovni prostori, npr. knjižara sa suvenirnicom, caffe bar /slastičarna i ostali turistički sadržaji.

Izložbeni prostori muzeja nalaze se na prvom i drugom katu palače. Osim izložbenog prostora, u dvoranama na drugom katu (Svečani salon i manji tzv. lovački salon) predviđeno je i odvijanje raznih kulturnih događanja. Na trećem katu su uredi i prostorije za rad kustosa i ostalog pratećeg osoblja, dok se u potkrovlju nalaze tehnički prostori muzeja i spremišta. Za potrebe evakuacije uz istočno pročelje zgrade napravljeno je novo stubište po pravilima struke.

Nakon rekonstrukcije i opremanja stalni postav Muzeja, na 1200 m² priča priču o bogatoj i dugoj riječkoj povijesti, kroz 30 prostorija na dva kata zgrade. Stalni postav

nudi uvid u gospodarsku, političku, kulturnu, obrazovnu, znanstvenu i sportsku povijest Rijeke u razdoblju od 1717 kada je proglašen kraljevskom lukom, pa sve do 2020. g. kada je Rijeka proglašena Europskom prijestolnicom kulture.

Muzej grada Rijeke u svom je stalnom postavu obradio teme karakteristične za Rijeku i njenu povijest - prvi torpedo na svijetu, Mornarička akademija, Rijeka kao iseljenička luka, povijest gradskog kazališta, riječke nebudere, glazbu, riječki rock, povijest velikih riječkih kompanija – Šećerane, Tvornice papira, Tvornice duhana, Tvornice Rikard Benčić...

Na ostalih 4.272 m² pored stalnog postava, predviđene su povremene tematske izložbe i kreativne radionice te uslužni sadržaji. Jedna od posjećenijih postava i izložbi bila je „Nepoznati Klimt – ljubav, smrt, ekstaza“, prikazujući slike što su ih izradili Gustav Klimt, Ernst Klimt i Franz Matsch za riječko Hrvatsko narodno kazalište Ivan pl. Zajc.

Slika 9. motiv oslika [17]

6. H-OBJEKT

H-objekt sastoji se od dvije zgrade međusobno povezane poveznicom (aneksom) koje tvore tlocrtni oblik slova H, pa otuda potječe naziv H- objekt. H – objekt ima površinu od 1550 m² u funkciji.

Novoizgrađena zgrada H - objekt je služila kao skladišni prostor, i u Tvornici duhana, i kasnije u Tvornici Rikard Benčić. U njoj se čuvala sirovina za preradu, ali i već gotovi proizvodi. S obzirom da je taj dio H – objekta izgrađen zadnji, njegovo stavljanje u funkciju tražilo je najmanje zahvata, u odnosu na druge zgrade Tvornice. U unutrašnjosti objekta očuvani su originalni željezni, lijevani stupovi. Konstrukcija objekta je zatečena u dosta dobrom stanju, iako su u njemu, kao i u ostalim dijelovima tvornice, bili smješteni teški industrijski strojevi, a time je i opterećenje na konstrukciju bilo veće.

u H – objektu smješten je Muzej moderne i suvremene umjetnosti Rijeka. [18]

Slika 10. H-objekt prije rekonstrukcije[19]

6.1. MUZEJ MODERNE I SUVREMENE UMJETNOSTI RIJEKA

Početak ostvarivanja vizije art-kvarta u Rijeci započinje selidbom Muzeja moderne i suvremene umjetnosti Rijeka u H – objekt.

Prva faza prenamjene H – objekta bila je stavljanje prizemlja i prvi kat u funkciju. Pri izvođenju radova adaptacije, vodila se briga da se zadrži što više prvobitnih dijelova te da se vrše minimalni zahvati i popravci kako bi objekt zadržao izvoran izgled. Velika vrijednosti adaptacije je zadržavanje podova u izvornom obliku, te lijevani, željezni, nosivi stupovi u izložbenom prostoru. Prostori koji su obnovljeni u prvoj fazi predviđeni su za galerijske postave.

Drugom fazom prenamjene H – objekta planira se rad Muzeja na svim površinama objekta. Integritet Muzeja postignuti će se širenjem Muzeja na ostatak još neuređenih površina na dvije gornje etaže. Time će se napraviti mjesta za sav potreban sadržaj, te će se stvoriti preduvjeti za daljnje širenje i razvoj Muzeja. Te, još neuređene, prostori u H – objektu 2020.g. otkupio je Grad Rijeka od PIK Rijeka, te se uskoro planira nastavak adaptacije i proširenje Muzeja.

Slika 11. pročelje MMSU [20]

2017. g. Muzej moderne i suvremene umjetnosti dovodi se u funkciju, u djelomično uređenom H- objektu, u kompleksu bivše tvornice Rikard Benčić. Cijeli projekt bio je dio velikog projekta Grada Rijeke – Rijeka 2020. Europska prijestolnica kulture, financiran sredstvima Grada Rijeke. Ukupna površina uređenog prostora je 1550 m², dok je vrijednost izvedenih radova iznosila je 6.793.820,63 kn

Glavni projektant bio je Dinko Peračić koji je godinu nakon otvaranja Muzeja (2018. g.) dobio i nagradu Udruženja hrvatskih arhitekata „Bernardo Bernardi“ za taj projekt. [21]

7. CIGLENA ZGRADA

Ciglenu kuća izgrađena je 1889. g. Njena prvotna funkcija je bila sušionica duhana, u doba kada je na toj lokaciji djelovala Tvornica duhana. Popularni naziv Ciglenu kuća objekt je dobio zbog svojeg vanjskog izgleda, odnosno zgrade izgrađene od cigle.

Ciglenu zgrada je u vrijeme bila je proizvodna zgrada, i dio tvornice u kojem su se proizvodili strateški važni proizvodi. Bila je mostovima povezana s H - objektom na južnoj strani te građevinom koja je srušena na sjeveroistočne strane. Nakon Drugog svjetskog rata ciglenu zgrada postaje dio Tvornice brodskih motora “Rikard Benčić”. [22]

Ciglenu zgrada se nalazi se između T- objekta (buduće Gradske knjižnice Rijeka) i H – objekta (Muzeja moderne i suvremene umjetnosti) kompleksa “Benčić”, a na mostovima je povezana sa H – objektom u kojem se nalazi Muzej moderne i suvremene umjetnosti. [23]

Slika 12. Ciglenu zgrada prije rekonstrukcije [24]

Projektom se pokušalo zadržati što izvorniji izgled građevine, pa su fasada i žbuka obnavljani prema izvornom sastavu i pigmentu. Prozori su zamijenjeni kopijama izvornih željeznih prozora, primarne debljine okna i stakla, dok su se s unutarnje strane stakla stavljala ona s izolacijskim svojstvima.

1990.-ih godina, nakon rata i propasti tvornice, zgrada je napuštena što je vodilo propadanju interijera te urušavanju katova i krova. [25]

Ciglena kuća je pravi primjer industrijske arhitekture 19. stoljeća. Arhitektonska, povijesna i industrijska vrijednost Ciglene kuće je velika i zato je treba sačuvati u svakom budućem procesu obnavljanja u što izvornijem obliku, ali treba i stvoriti uvjete za neke nove funkcije. Jedna od ideja za prenamjenu i rekonstrukciju je koncept Dječje kuće kao dijela art-kvarta "Benčić". Ideja vodilja projekta je da djeca, odnosno mlađi građani, imaju svoje mjesto kulturnog žarišta, a time i bolju kvalitetu života. Cilj je potaknuti dječju kreativnost te približiti im umjetnost i kulturu na njima primjeren način.

7.1 DJEČJA KUĆA

Početakom 2019. g. započeli su prvi radovi na Ciglenoj zgradi kompleksa Benčić u koju će se nakon obnove pozicionirati Dječja kuća. Glavni projektant tog objekta bio je mr.sc. Saša Randić, dipl.ing.arh. Radove je izvodila tvrtka IN-GRAD d.o.o. iz Zagreba, a izvodili su se na površini od 1948 m². U ožujku 2021. Dječja kuća je otvorena.

Slika 13. Dječja kuća [26]

U Dječjoj kući smještene su ustanove, koje osmišljavaju programe, aktivnosti, edukacije prilagođene djeci, a to su: Gradska knjižnica Rijeka (dječji odjel Stribor), Gradsko kazalište lutaka, Art-kino te Muzej moderne i suvremene umjetnosti s prilagođenim sadržajima u sklopu Dječje kuće. U sklopu Dječje kuće nalazi se filmski studio, glazbeni studio, prostor za produciranje video igrice, malo kazalište, kazalište za bebe, lutkarski studio, igraonica i knjižnica, te objekti za djecu s teškoćama u razvoju. Svrha edukacija, radionica, predstava i ostalih aktivnosti koje Dječja kuća nudi je razvoj socijalnih vještina, kreativnosti te stjecanje znanja iz umjetnosti (književnost, likovna, filmska, glazbena i medijska umjetnost). Ciljana skupina korisnika su djeca i mladi predškolske i školske dobi, sa područja Grada Rijeke, ali i cijele Primorsko – goranske županije. S obzirom da je to prva takva ustanova u Hrvatskoj, brojne su i individualne, ali i grupne (organizirane) posjete iz cijele Hrvatske.

Dječja kuća i Gradska knjižnica sastavni su dio EU projekta pod nazivom „Revitalizacija kompleksa Benčić – Cigleni i T-objekt“. Ukupna vrijednost projekta je 162.1 milijuna kn, od čega je 68.2 milijuna kn bespovratnih sredstava iz Europskog fonda za regionalni razvoj..

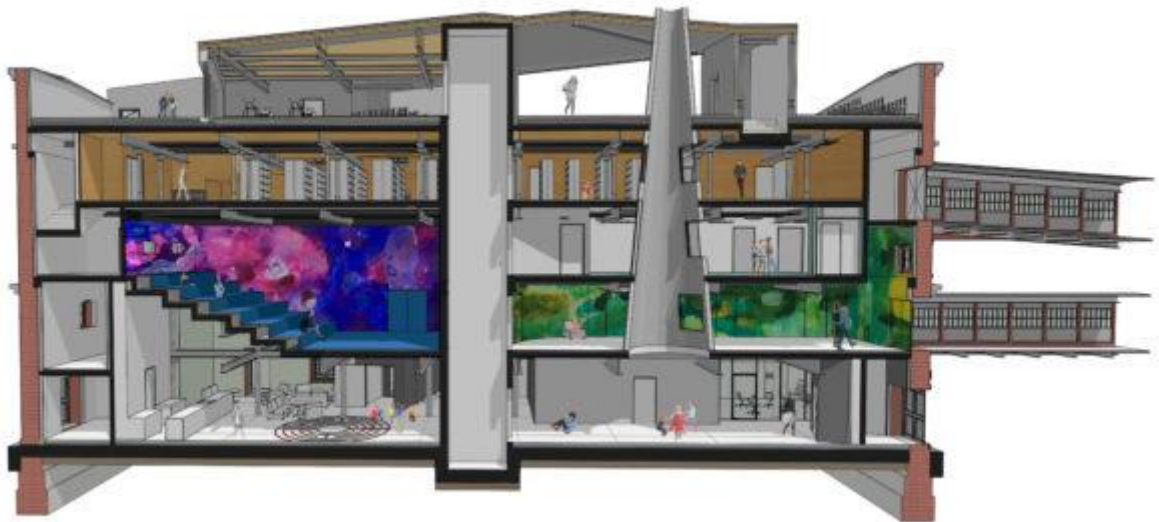
U prizemlju Dječje kuće nalazi se veliki atrij sa garderobom, sanitarnim prostorijama, stubištem. Njegova funkcija je imitacija komotnog i velikog dnevnog boravka, ali i interaktivna cjelina u kojoj djeca mogu boraviti i zabaviti se nevezano za radionice i bez planiranog dolaska.

Jedna od posebnosti Dječje kuće je višenamjenska dvorana koja se proteže dijagonalno sa prvog na drugi kat. Ima veliko projekcijsko platno, pozornicu te 110 sjedećih mjesta. U dvorani se svakodnevno održavaju projekcije dječjih filmova (projekcije dječjih filmova, filmovi koje su djeca stvorila na radionicama, ali i filmovi prilagođeni djeci s poteškoćama u razvoju), live-prijenosi gamera, izvedbe dječjih predstava (onih namijenjenih djeci ali i onih koje su djeca sama stvorila na raznim radionicama). Na drugom djelu građevine, na prvom i drugom katu nalazi se veći broj prostorija namijenjenih radionicama, te filmski i glazbeni studio. Upravo te, prostorije namijenjene radionicama potiču okupljanja djece, ali i roditelja te potiču kreativne procese.

Treći kat Dječje kuće rezerviran je za knjigu i književnost. Tamo je smješten dječji odjel Gradske knjižnice Rijeka (Stribor) sa dvostruko većom kvadraturom od one koju je prije izgradnje Dječje kuće imao.

I krov Dječje kuće, prilagođen je naravno - djeci. Na krovu se nalazi mali amfiteatar gdje jedan pripovjedač priča priču te povremeno u nju uključuje likove – lutke. Neke od priča su tematske, a neke biraju djeca iz fundusa Stribora. [27]

Posebnu zanimljivost cijeloj građevini daje svjetlarnik. Svjetlarnik je široki stožac koji se proteže kroz cijelu zgradu po visini, od prizemlja i izlazi na krov. Ima više staklenih otvora na sebi kroz koje ulazi svjetlost i raspršuje se zgradom kroz staklene otvore.

Slika 14. presjek Dječje kuće [28]

8. T-OBJEKT

Građevina, popularno nazvana T – objekt, smještena je u sjevernom dijelu kompleksa „Rikard Benčić“ na rubnom dijelu doline Potok. Svoj naziv dobila je po obliku tlocrta – oblik slova T.

T- objekt je historicistička trokatnica, izgrađena 1867. g za potrebe tvornice duhana, odnosno proizvodnju Virginia cigara. Objekt, baš kao i ostali objekti bivše tvornice Rikard Benčić, ima veliku arhitektonsku, povijesnu i industrijsku vrijednost te je prototip

industrijske arhitekture kraja 19. stoljeća. T – objekt ima ukupnu površinu 5.825 m² koja se dijeli na suteren, prizemlje i tri kata.

Prema projektu, rekonstrukcija T –objekta, zadržati će prvobitne gabarite građevine, prvobitne oblike otvora, konstrukciju i prvobitna oblikovna rješenja. Ugrađuju se i što sličniji materijali onima izvornima, a poštuje se i prvobitna tehnika gradnje, naravno u ipak moderniziranom obliku. U unutrašnjosti objekta očuvani su originalni lijevani, željezni stupovi.

Obnova i rekonstrukcija pogonske zgrade Rikard Benčić i njena prenamjena iz nekadašnje industrijske u urbanu, kulturnu i javnu namjenu je središnji i kapitalni projekt. U T – objekt pri završetku useljava se Gradska knjižnica Rijeka, a osim kulturne svrhe, obnovljena zgrada imati će u svojem manjem dijelu i komercijalnu namjenu (zalogajnica, bar, caffe..). S obzirom da rekonstrukcija i radovi na zgradi još nisu završili, ne mogu govoriti kako izgleda finalna rekonstrukcija, ali po projektu je jasno vidljivo kako će u konačnici sve izgledati. [29]

Slika 15. T - objekt prije rekonstrukcije [30]

8.1. GRADSKA KNJIŽNICA RIJEKA

Radovi na T- objektu počeli su u rujnu 2019. g. Radove izvodi tvrtka VG5 d.o.o., a vrijednost ugovorenih radova iznosi 68,5 milijuna kuna, a glavni projektant je mr.sc. Saša Randić, dipl.ing.arh.

Slika 16. T-objekt tijekom rekonstrukcije [31]

Glavni ulaz u Gradsku knjižnicu Rijeka bit će s južne strane. U ulaznom prostoru posjetiteljima i korisnicima nuditi će se osnovne informacije o knjižnici, „Art kvartu“ u kojem se knjižnica nalazi te povijesti čitavog kompleksa. Osim toga, u predvorju će biti info pult..

Nakon predvorja, u nastavku, nalaziti će se odjel za mlade. Na jednoj strani nalaziti će se odjel filma i glazbe, a s druge strane biti će smještena čitaonica. Odmah uz ulazni prostor smješten će biti odjel za slijepo i slabovidne osobe čime se želi omogućiti jednostavniji pristup slijepim i slabovidnim korisnicima. U sklopu odjela za slijepo i slabovidne osobe bit će audio-vizualna i knjižnična oprema prilagođena tim korisnicima. [32]

Na prvi kat vodi stubište iz ulaznog, prizemnog dijela. Na prvom katu biti će smješten odjel lijepe književnosti, posebne zbirke, te će se dalje stubištem penjati na drugi kat, na kojem će biti odjel stručne literature zajedno s ostalim posebnim zbirkama.

Na trećem katu predviđena je računalna učionica koja će se koristiti i za projekcije, predavanja, sastanke. Tu će biti smještene i razne ne posudbene bibliotečne zbirke s nekoliko studijskih mjesta.

Cijeli prostor Gradske knjižnice Rijeka, biti će prilagođen kretanju osoba s invaliditetom.

Novost je da će se u objektu smjestiti i dosadašnji dislocirani odjeli knjižnice, kao što su odjeli publicistike/znanosti, književnosti, narodna čitaonica, odjel periodike (sa spremištima) te uprava. .

Gradska knjižnica i Dječja kuća sastavni su dio EU projekta pod nazivom „Revitalizacija kompleksa Benčić – Cigleni i T-objekt“. Vrijednost projekta procijenjena je 162.1 milijuna kn, a za sufinanciranje odobreno je 68.2 milijuna kn bespovratnih sredstava iz Europskog fonda za regionalni razvoj. Financiranje se provodi u sklopu Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014.-2020.

9. JAVNE POVRŠINE UNUTAR KOMPLEKSA BENČIĆ

Radovi koji su započeli u travnju 2019. godine izvodili su se na javnoj površini unutar „Art kvarta“ na površini od 15.700 m². Sastavni je dio projekta prenamjene i revitalizacije ex bloka Rikard Benčić u riječki kulturni kvart. Projekt je obuhvatio uređenje otvorenih dijelova javne površine, rješavanje potrebne infrastrukture za funkcioniranje zgrada, te pripadajući sadržaj, ali i rješavanje problema viška vode koji se često pojavljuje na tom području (zbog prirodne udoline u kojoj je smješten „Art kvart“ te vodom bogatog potoka Brajda koji tuda prolazi, bio je potreban zahtjevan režim gradnje kako bi se osiguralo područje od utjecaja podzemnih voda). Kompleks je ovim projektom dobio novu vodoopskrbu, odvodnju oborinskih i sanitarnih voda, postavile su se nove instalacije, kanalizacija te trafostanica za potrebe bloka.

Osim potrebne infrastrukture, uređena je i javna površina unutar kvarta čime se napravio kvalitetan javni prostor s potencijalom dvorišta kvarta kulture. Uređen je javni

park između zgrada, koji ima funkciju trga sa zelenilom i otvorenim potokom po kojem je kvart i dobio naziv. To posebno veseli, s obzirom da je potok Brajda godinama bio prekriven, a sad je ponovo površinski i otvoren. Površine pod parkovima bile su prisutne kroz cijelu povijest tako da je zadržano zelenilo, uključujući i manji parkić uz Palaču šećerane.[33]

Slika 17. idejni projekt uređenja Art kvarta [34]

U planu je još i izgradnja tematskog parka te pješačkih staza.

Prema Ulici Nikole Tesle otvoreno parkiralište sa 155 parkirnih mjesta od kojih 12 za potrebe parkiranja osobama s invaliditetom.

Projekt je izradio G.D. – Arh d.o.o., a glavni projektant je Dario Gabrić, dipl.ing.arh.

10. ZAKLJUČAK

Kao što sam spomenula u uvodu, bila sam u velikoj dvojbi o čemu pisati završni rad. Nakon brojnih promišljanja odlučila sam pisati o bivšem kompleksu tvornice Rikard Benčić u čijoj blizini živim praktički cijeli svoj život, a nikad nisam suštinski razmišljala o njemu i njegovoj važnosti za razvoj Rijeke. Istražujući dostupne materijale i dokumente za ovaj rad upoznala sam još jedan dio Riječke povijesti o kojoj sam, nažalost, vrlo malo znala.

U ovom radu opisala sam povijest jednog važnog kompleksa Grada Rijeke, od osnivanja rafinerije šećera, pa tvornice duhana i na kraju Tvornice motornih vozila Rikard Benčić. Isto tako u radu sam opisala stilove gradnje objekata, njihovu prenamjenu kroz povijest i njihovu sadašnju namjenu.

U seljavanjem kulturnih ustanova u zgrade bivšeg industrijskog kompleksa Benčić omogućila se obnova te održavanje zapuštenih građevina ali se riješio i problem neadekvatno smještenih kulturnih ustanova u gradu Rijeci.

Obnova zgrada industrijske baštine, najveće je ulaganje u kulturu od početka razdoblja samostalne Hrvatske. Ove obnove u velikom se djelu financiraju europskim sredstvima, zahvaljujući pripremljenim projektima na temelju kojih su Rijeci odobrena značajna bespovratna sredstva.

Svrha projekta je povećanje kvalitete usluge kulturno-edukativnih sadržaja, poticanje rasta i razvoja regije, te razvoj kulturnog turizma, odnosno stvaranje prepoznatljivog identiteta Rijeke kao i njen društveni i gospodarski razvoj. Cilj je bolje približavanje knjižnice i muzeja te njihovog rada građanima, uz stvaranje novih radnih mjesta te bolju kvalitetu života Rijeke.

Ovom rekonstrukcijom stvorili su se novi prostorni kapaciteti za kulturu, umjetnost, ali i poduzetništvo.

Možemo zaključiti da je prostor bivšeg kompleksa Tvornice Rikard Benčić važan spomenik industrijske baštine koji je rekonstrukcijom dobio svoj novi život.

Literatura:

- [1] Wikipedia: Zemljopisni položaj Rijeke
https://hr.wikipedia.org/wiki/Rijeka#Zemljopisni_polo%C5%BEaj, pristupljeno 16.5.2022.
- [2] Intelligent cities challenge <https://www.intelligentcitieschallenge.eu/cities/rijeka>
pristupljeno 16.5.2022.
- [3] Ivan Martinaš, Fiume marke: Filatelija i povijest Rijeke
<http://www.martinas.eu/hr/filatelisticka-povijest-rijeka.html> pristupljeno 16.5.2022.
- [4] Grad Rijeka: Kratka povijest Rijeke <https://www.rijeka.hr/gradska-uprava/povijest-rijeka/> pristupljeno 16.5.2022.
- [5] wikipedija: Industrijska baština Rijeke
https://hr.wikipedia.org/wiki/Rijeka#Industrijska_ba%C5%A1tina pristupljeno 16.05.2022.
- [6] Sebastijanović, S., Trbojević, N. – „Prostorno planiranje i industrijski objekti“, Veleučilište u Karlovcu, Karlovac, (2008.), ISBN 978-953-7343-13-2
- [7] Grad Rijeka: Prenamjena i revitalizacija ex bloka Rikard Benčić u Rijeci
<https://www.rijeka.hr/teme-za-gradane/kultura-2/kulturna-bastina/kapitalni-programi-zastite-ocuvanja-kulturnih-dobara/prenamjena-revitalizacija-ex-bloka-rikard-bencic-rijeci/> pristupljeno 17.05.2022.
- [8] Leksikografski zavod Miroslav Krleža: Portal hrvatske tehničke baštine: Tvornica Rikard Benčić <https://tehnika.lzmk.hr/rikard-bencic-rijeka/> pristupljeno 16.05.2022.
- [9] Dječja kuća: Povijest <https://djecjakuca.hr/o-nama/povijest/> pristupljeno 17.5.2022.
- [10] Muzej grada Rijeke: Palača šećerane <https://www.muzej-rijeka.hr/zbirke/palaca-secerane/> pristupljeno 17.5.2022.
- [11] Grad Rijeka: Najljepša barokna zgrada – Palača Šećerane bit će novi Muzej grada Rijeke
<https://www.rijeka.hr/palaca-secerane-bit-ce-novi-muzej-grada-rijeka/> pristupljeno 17.05.2022.
- [12] Žarković, A.: Palača šećerane u Rijeci, završni rad
<https://zir.nsk.hr/islandora/object/ffri:205/preview> pristupljeno 18.05.2022.

[13] Kovačić, G., Nacional: Rijeka: U petak svečano otvorenje Palače šećerane, od subote besplatni obilasci <https://www.nacional.hr/rijeka-sutra-svecano-otvorenje-palace-secerane-od-subote-besplatni-obilasci/> pristupljeno 20.05.2022.

[14] Twitter: visitRijeka: History never really says #goodbye. #History says „See you later.“ <https://twitter.com/visitrijeka/status/1050685132804370433> pristupljeno 24.05.2022.

[15] Brkanić-Kulenović, M: Industrijska baština: Drugi život Tvornice Rikard Benčić <https://tockanai.hr/biznis/nekretnine/drugi-zivot-tvornice-rikard-bencic/> pristupljeno 25.05.2022.

[16] Hrvatski restauratorski zavod: Izvedbeni projekt obnove (rekonstrukcije) i prenamjene http://ekonzultacije.rijeka.hr/wp-content/uploads/2017/07/Bencic_MAPA-I_izvedbeni_arhitektura.pdf pristupljeno 20.05.2022.

[17] Brajčić, S.: U Rijeci se otvara veličanstvena Palača šećera, novi dom Muzeja grada Rijeke <https://torpedo.media/u-rijeci-se-otvara-velicanstvena-palaca-secera-novi-dom-muzeja-grada-rijeke/> pristupljeno 22.05.2022.

[18] Riječani konačno doznali što će dobiti s budućim kulturnim kompleksom 'Benčić' <https://www.tportal.hr/kultura/clanak/rijecani-konacno-doznali-sto-ce-dobiti-s-buducim-kulturnim-kompleksom-bencic-20170505> pristupljeno 25.05.2022.

[19] Valerjev Ogurlić, N.: Prva faza adaptacije “H-objekta” u “Benčiću”: Grade se stubišta, zapelo na prozorima <https://www.novolist.hr/ostalo/kultura/prva-faza-adaptacije-h-objekta-u-bencicu-grade-se-stubista-zapelo-na-prozorima/> pristupljeno 26.05.2022.

[20] Budor, D.: There's something terrible about reality and I do not know what it is. No one will tell me 31.1.–20.4.2020., MMSU <https://mmsu.hr/dogadaji/dora-budor-theres-something-terrible-about-reality-and-i-do-not-know-what-it-is-no-one-will-tell-me/> pristupljeno 26.05.2022.

[21] Grad Rijeka: Muzej moderne i suvremene umjetnosti <https://www.rijeka.hr/gradska-uprava/gradski-projekti/realizirani-projekti/kultura/muzej-moderne-suvremene-umjetnosti/> pristupljeno 27.05.2022.

[22] Dječja kuća: Povijest <https://djecjakuca.hr/o-nama/povijest/> pristupljeno 27.05.2022.

[23] Ing-grad: Cigleni objekt – Rijeka <https://www.ing-grad.hr/hr/reference/popis-projekata/80-projekti/povjesne-zgrade-i-sakralna-arhitektura/povijesne-zgrade/1358-cigleni-objekt-rijeka> pristupljeno 28.05.2022.

[24] Rijeka2020: obnova zgrada – Dječja kuća <https://rijeka2020.eu/o-epk-projektu/obnova-zgrada/djecja-kuca/> pristupljeno 28.05.2022.

[25] Grad Rijeka: Otvorena Dječja kuća u Rijeci <https://www.rijeka.hr/otvorena-djecja-kuca-u-rijeci/> pristupljeno 27.05.2022.

[26] Rijeka2020: obnova zgrada – Dječja kuća <https://rijeka2020.eu/o-epk-projektu/obnova-zgrada/djecja-kuca/> pristupljeno 28.05.2022

[27] Ing-grad: Cigleni objekt – Rijeka <https://www.ing-grad.hr/hr/reference/popis-projekata/80-projekti/povjesne-zgrade-i-sakralna-arhitektura/povijesne-zgrade/1358-cigleni-objekt-rijeka> pristupljeno 28.05.2022.

[28] Mihaljević, M. Dječja kuća u Rijeci <http://pogledaj.to/arhitektura/djecja-kuca-u-rijeci/> pristupljeno 27.05.2022.

[29] Geotech: Bivši industrijski kompleks Rikard Benčić – od tvornice duhana do kulturne četvrti; Geotehnički istražni radovi i projekt temeljenja za Rikard Benčić <https://www.geotech.hr/projekt-temeljenja-rikard-bencic/> pristupljeno 27.05.2022.

[30] skyscrapercity: <https://www.skyscrapercity.com/threads/rijeka-construction-update-2011-2018.1288381/page-297> pregledano 27.05.2022.

[31] Grad Rijeka: Revitalizacija kompleksa Benčić – Cigleni i T-objekt https://www.rijeka.hr/gradska-uprava/eu-projekti/aktualni-projekti/revitalizacija_kompleksa_bencic_cigleni_i_t_objekt/ pregledano 27.05.2022.

[32] Kovačić, G.: Na novoj zgradi Gradske knjižnice Rijeka u Benčiću ojačani temelji <https://www.novolist.hr/rijeka-regija/rijeka/na-buducjoj-gradskoj-knjiznici-rijeka-u-bencicu-ojacani-temelji/> pregledano 27.05.2022

[33] Grad Rijeka: Prenamjena i revitalizacija ex bloka Rikard Benčić <https://www.rijeka.hr/gradska-uprava/gradski-projekti/aktualni-projekti->

27.05.2022.

[34] Grad Rijeka: Kvart kulture u kompleksu Benčić dobiva javni park, prostor za odmor i druženje uz otvoreni dio potoka <https://www.rijeka.hr/kvart-kulture-u-kompleksu-bencic-dobiva-javni-park-prostor-za-odmor-druzenje-uz-otvoreni-dio-potoka/> pregledano 27.05.2022.

Popis slika:

Slika 1. Panorama Rijeke [2]	2
Slika 2. Rijeka 1650. g [3]	4
Slika 3. prikaz zona u industrijskom kompleksu [6]	7
Slika 4. Tvornica Rikard Benčić slikana iz zraka[9]	10
Slika 5. palača šećerane u XVIII. st. [10]	11
Slika 6. Vanjski izgled Palače šećerane [11]	12
Slika 7. unutrašnjost palače prije restauracije [13]	14
Slika 8. glavno stubište unutar Palače šećerane [14]	15
Slika 9. motiv oslika [17]	17
Slika 10. H-objekt prije rekonstrukcije[19]	18
Slika 11. pročelje MMSU [20]	19
Slika 12. Ciglena zgrada prije rekonstrukcije [24]	20
Slika 13. Dječja kuća [26]	21
Slika 14. presjek Dječje kuće [28]	23
Slika 15. T - objekt prije rekonstrukcije [30]	24
Slika 16. T-objekt tijekom rekonstrukcije [31]	25
Slika 17. idejni projekt uređenja Art kvarta [34]	27